

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องภาวะสุขภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากร โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ ในปี พ.ศ. 2546 ระหว่างเดือนมิถุนายน 2546 – เมษายน 2547 โดยขอข้อมูลรายงานผลการตรวจสุขภาพประจำปี ของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์จากฝ่ายทรัพยากรบุคคล และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม บุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ที่ปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่า 1 ปี มีจำนวน 931 คน มีบุคลากรที่ได้รับการตรวจสุขภาพจำนวน 888 คน โดยบุคลากรที่ได้รับการตรวจสุขภาพและตอบแบบสอบถามกลับมีจำนวน 820 คน คิดเป็นร้อยละ 88.1 จากการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปด้านปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลของบุคลากรจำนวน 820 คน พบว่า บุคลากรเป็นเพศชายจำนวน 150 คน เพศหญิง 670 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 และ 81.7 จะเห็นว่าบุคลากรเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ในอัตราส่วนชายต่อหญิง คิดเป็น 1 ต่อ 4.5 เท่า บุคลากรส่วนมากอายุต่ำกว่า 35 ปี และมีอายุในช่วง 30-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.6 บุคลากรส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 75.2 มีสถานภาพโสดและสมรสใกล้เคียงกัน สถานภาพโสดและสมรสคิดเป็นร้อยละ 49.9 และ 46.0 ระดับการศึกษาส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.2 บุคลากรส่วนมากปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงาน คิดเป็นร้อยละ 46.8 ส่วนมากปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมาเป็นระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.2 ซึ่งมีผู้ปฏิบัติงานระยะเวลามากที่สุดคือ 33 ปี

2. ข้อมูลประวัติการเจ็บป่วยในอดีตและประวัติทางพันธุกรรม

จากประวัติการเจ็บป่วยในอดีตของบุคลากรจำนวน 820 คน พบว่า บุคลากรส่วนมากมีอาการเจ็บป่วยคิดเป็นร้อยละ 51.8 โดยมีอาการเจ็บป่วยแต่ไม่ต้องมาพบแพทย์คิดเป็นร้อยละ 14.9 มีผู้เจ็บป่วยด้วยอาการปวดศีรษะมากที่สุด จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 , มีอาการ

เจ็บป่วยและต้องมาพบแพทย์คิดเป็นร้อยละ 41.6 ส่วนมากมาพบแพทย์ด้วยโรคหัวใจจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7 , มีอาการเจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาลจำนวน คิดเป็นร้อยละ 5.9 มีผู้เจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาลด้วยโรคเนื้องอกมากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

จากประวัติเกี่ยวกับโรคประจำตัว พบว่า บุคลากรส่วนมากไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 86.2 มีผู้เป็นโรคประจำตัวร้อยละ 12.6 โรคประจำตัวที่พบมากที่สุดคือโรคภูมิแพ้ คิดเป็นร้อยละ 3.1

จากประวัติการเจ็บป่วยของญาติ พี่น้อง พบว่า ส่วนใหญ่มีประวัติการเจ็บป่วยคิดเป็นร้อยละ 57.2 โรคที่พบมากที่สุดคือความดันโลหิตสูงรองลงมาคือโรคเบาหวาน , โรคหัวใจ , โรคไขมันในเลือดสูง คิดเป็นร้อยละ 27.1 , 20.6 , 13.6 , 13.2 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบโรคอื่น ๆ อีก

3. ข้อมูลด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ

ความรู้ด้านสุขภาพจากบุคลากรจำนวน 820 คน พบว่า บุคลากรส่วนมากตอบถูกมากกว่าครึ่งในเรื่อง การบริโภคอาหารที่มีกากใยสูงจะช่วยลดการเกิดมะเร็งลำไส้ได้ คิดเป็นร้อยละ 91.3 , อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตมีผลต่อการเกิดไขมันในเลือดสูง คิดเป็นร้อยละ 52.3 , บุหรี่มีสารกว่า 4,000 ชนิดให้โทษต่อร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 68.6 , โรคถุงลมโป่งพองไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ คิดเป็นร้อยละ 81.1 , การติดบุหรี่เกิดจากสารนิโคติน คิดเป็นร้อยละ 93.0 , แอลกอฮอล์มีฤทธิ์กดประสาท คิดเป็นร้อยละ 82.3 , ผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์จะหน้าแดงเพราะเส้นเลือดฝอยขยายตัว คิดเป็นร้อยละ 52.4 , แอลกอฮอล์จะถูกขับออกมาทางเหงื่อและปัสสาวะ คิดเป็นร้อยละ 90.5, การออกกำลังกายแบบแอโรบิกในระยะเวลาที่นานพอ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของปอดและหัวใจคิดเป็นร้อยละ 80.9,สาเหตุของความเครียดเกิดจากสภาพจิตใจและเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 74.0 , ความเครียดทำให้ร่างกายหลังกรดและน้ำย่อยในอาหารเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93.6 , การฝึกสมาธิเป็นวิธีจัดการความเครียด คิดเป็นร้อยละ 96.5 , ปกติควรนอนหลับพักผ่อนอย่างน้อย 6-8 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 97.7 , การพักผ่อนระยะเวลา 2-3 นาทีสามารถป้องกันเนื้อเยื่อถูกทำลายจากการเคลื่อนไหวได้ คิดเป็นร้อยละ 50.4

เมื่อจำแนกตามระดับคะแนนความรู้ด้านพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 90.8

เจตคติต่อการปฏิบัติด้านสุขภาพ พบว่า บุคลากรส่วนมากจะเห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่งในข้อความด้านบวก ได้แก่ เรื่องการสูบบุหรี่ วันละ 1-2 มวนมีโอกาสติดบุหรี่ได้ ส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ 46.8 , เมื่อติดบุหรี่ท่านจะเลิกสูบบุหรี่ได้ยาก ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ

37.6 , ถ้าท่านอยากเป็นตัวอย่งที่ดีท่านต้องงดสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 69.3 , ผลของการดื่มสุรามีทั้งต่อตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 58.0 , ถ้ามีความเครียดท่านมีวิธีผ่อนคลายไม่เก็บกดจนเป็น ผลเสียต่อสุขภาพ ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 53.9 , การผ่อนคลายความเครียดโดยการ สวดมนต์ทำให้ความเครียดลดลง ส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ 56.8 , ผ่อนคลายความเครียดโดยไม่ใช้อารมณ์ขว้างปาสิ่งของใส่คนอื่น ส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ 45.7 , การนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอจะทำให้ท่านมีสุขภาพแข็งแรง ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 48.8

เมื่อจำแนกตามระดับคะแนนด้านเจตคติ พบว่า บุคลากรส่วนมากมีเจตคติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 74.7 และไม่มีผู้มีเจตคติในด้านลบ

การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ 6 ด้าน ได้แก่ การบริโภคอาหาร , การออกกำลังกาย , การสูบบุหรี่ , การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ , การจัดการความเครียด , การนอนหลับพักผ่อน พบว่า บุคลากรส่วนมากมีพฤติกรรมบริโภคอาหารอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 71.4 , การออกกำลังกายส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง 43.8 , พฤติกรรมการสูบบุหรี่อยู่ในระดับดีมากคิดเป็นร้อยละ 92.7 , การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 63.2 การจัดการความเครียดอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 68.2 และ การนอนหลับพักผ่อนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39.7

เมื่อรวมคะแนนระดับพฤติกรรมสุขภาพโดยรวม พบว่า บุคลากรส่วนมากมีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 79.3

4. ข้อมูลปัจจัยด้านการทำงาน

จากบุคลากรจำนวน 820 คน พบว่า บุคลากรส่วนมากไม่เคยประสบอุบัติเหตุในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 62.3 มีผู้ที่ประสบอุบัติเหตุ จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 โดยส่วนมากมีสาเหตุจากความประมาทของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 59.2

ด้านสภาพการทำงาน พบว่า บุคลากรส่วนมากมีระยะเวลาในการทำงาน 6-8 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 67.9 และเห็นว่าปริมาณงานที่ได้รับเหมาะสมกับตนเอง คิดเป็นร้อยละ 88.5

สิ่งแวดล้อมในการทำงาน พบว่า ส่วนมากเห็นว่าสิ่งแวดล้อมในการทำงานด้านความร้อน , เสียง , แสงสว่าง , การระบายอากาศ , อุปกรณ์เครื่องมือ , การป้องกันเชื้อโรค มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 80.2 , 79.8 , 88.0 , 62.5 , 80.8 , 78.5 ตามลำดับ

นอกจากนี้ พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่าในหน่วยงานไม่มี การใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย จำนวน 538 คน คิดเป็นร้อยละ 66.4 และเห็นว่ามีสารเคมีที่เป็นอันตรายแต่ไม่ระบุว่าเป็นสารเคมีใด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 มีสารเคมีที่เป็นอันตรายได้แก่ฟอร์มาลีน , เคมีบำบัด , ปรอท , หมึกกับรีนคอมพิวเตอรฺ์/carbon ถ่ายเอกซเรย์ คิดเป็นร้อยละ 4.3 , 2.1 , 1.9 , 1.7

5. ข้อมูลด้านผลการตรวจสุขภาพ

จากบุคลากรจำนวน 820 คน พบว่า มีบุคลากรที่ซึ่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงเมื่อนำมาหาค่าดัชนีมวลกายพบว่าส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 53.3 , อัตราการเต้นของชีพจร ส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 94.0 , ความดันหัวใจบีบตัว Systolic Blood Pressure ส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 88.8 , ความดันหัวใจคลายตัว Diastolic Blood Pressure ส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 94.7 ผลการตรวจเอกซเรย์ ส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 97.3 , ผลการตรวจร่างกายทั่วไปส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 95.0 และร้อยละ 5 พบความผิดปกติ

ผลตรวจสุขภาพที่ตรวจเฉพาะบุคลากรอายุ 35 ปีขึ้นไป มีบุคลากรจำนวน 328 คน พบว่า บุคลากรที่ได้รับการตรวจสุขภาพส่วนมากมีน้ำตาลในเลือด FASTING BLOOD SUGAR อยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 92.1 , CHOLESTEROL อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ คิดเป็นร้อยละ 48.8 , TRIGLYCERIDES อยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 80.8 , การทำงานของไต (CREATININE) อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ คิดเป็นร้อยละ 52.1 , การทำงานของตับ (SGPT) อยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 72.6

จากบุคลากรที่อายุมากกว่า 35 ปี และเป็นเพศหญิงจำนวน 281 คน พบว่า มีผู้เข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกจำนวน 218 คน โดยส่วนใหญ่มีผลตรวจปกติคิดเป็นร้อยละ 84.4

บุคลากรแผนกรังสีและแผนกผู้ป่วยในชั้น 16 จำนวน 35 คน ได้รับการตรวจความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด จำนวน 34 คน ผลการตรวจพบว่า ส่วนใหญ่มีผลตรวจ Hematocrit , Hemoglobin , White Blood Cell , Red Blood Cell , Platelet Count , Neutropil , Lymphocyte , Eosinophil , Basophile อยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 85.3 , 79.4 , 97.1 , 70.6 , 100.0 , 85.3 , 97.1 , 70.6 ตามลำดับ ยกเว้นผลการตรวจ Monocyte พบว่าผลตรวจส่วนมากอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 70.6

6. ข้อมูลด้านความเครียด

บุคลากรจำนวน 820 คน พบว่า ส่วนใหญ่กลัวทำงานผิดพลาดระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 34.4 , กลัวไปไม่ถึงเป้าหมายระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.4 , ครอบครัวยังมีความขัดแย้งเรื่องเงินหรืองานในบ้านระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 27.8 , มีความกังวลกับเรื่องสารพิษระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 37.3 , รู้สึกว่าต้องแข่งขันระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 28.4 , เงินไม่พอจ่ายระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 32.1 , กล้ามเนื้อตึงปวดระดับเล็กน้อย ร้อยละ 32.9 , ปวดหัวจากความเครียดระดับเล็กน้อย , ปวดหลังระดับเล็กน้อย ร้อยละ 31.3 , ความอยากอาหารเปลี่ยนไประดับเล็กน้อย ร้อยละ 34.0 , ปวดศีรษะข้างเดียว ระดับเล็กน้อย ร้อยละ 27.7 , รู้สึกวิตกกังวลเล็กน้อย ร้อยละ 36.1 , รู้สึกคับข้องใจระดับเล็กน้อย ร้อยละ 40.6 , รู้สึกโกรธ หงุดหงิดเล็กน้อย ร้อยละ 42.2 , รู้สึกเศร้าระดับเล็กน้อย ร้อยละ 37.0 , ความจำไม่ดีระดับเล็กน้อย ร้อยละ 38.0 , รู้สึกสับสนเล็กน้อย ร้อยละ 32.7 , ตั้งสมาธิลำบากระดับเล็กน้อย ร้อยละ 32.2 , เหนื่อยง่ายระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 36.3 , เป็นหวัดบ่อยระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 38.0

เมื่อจัดระดับความเครียดพบว่าบุคลากรส่วนมากมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39.4

7. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพกับปัจจัยด้านต่าง ๆ

จากบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์จำนวน 820 คน พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี จำนวน 481 คน คิดเป็นร้อยละ 58.66 , บุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี มีจำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 41.34 เมื่อนำมาหาค่าความสัมพันธ์พบว่า ภาวะสุขภาพกับปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุและตำแหน่ง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $P\text{-value} < 0.05$ เมื่อนำผลตรวจสุขภาพมาหาค่าความสัมพันธ์กับระดับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า ภาวะสุขภาพกับปัจจัยด้านการนอนหลับพักผ่อน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $P\text{-value} < 0.05$ เมื่อนำผลตรวจสุขภาพมาหาค่าความสัมพันธ์ปัจจัยการทำงานด้านระยะเวลาทำงานและปริมาณงาน พบว่า ภาวะสุขภาพกับปริมาณงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $P\text{-value} < 0.05$

อภิปรายผลการศึกษา

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลของบุคลากรทุกคน ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ จึงพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศพบว่าเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อาจเนื่องมาจากบุคลากรในโรงพยาบาล บางส่วนปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาล ผู้ช่วยแพทย์ ผู้ช่วยพยาบาล พนักงานผู้ช่วย ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนในการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 48 บุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ส่วนมากอายุต่ำกว่า 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.7 ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานผลการตรวจร่างกายและการเฝ้าระวังโรคโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ซึ่งพบว่าบุคลากรส่วนมากมีอายุน้อยกว่า 35 ปี ร้อยละ 77.93⁽⁶⁴⁾ บุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ส่วนมากปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานมากที่สุด และมีอายุการทำงานเฉลี่ย 9.3 ปี ผู้ที่ปฏิบัติงานนานที่สุดคือ 33 ปี จะเห็นว่าบุคลากรในโรงพยาบาลส่วนมากจะปฏิบัติงานมานาน การปฏิบัติงานอาจมีการเปลี่ยนแผนก ดังนั้นในการตรวจสุขภาพจึงอาจจำเป็นต้องพิจารณาประวัติการปฏิบัติงานในหน่วยงานย่อยหลังด้วย

2. ข้อมูลด้านประวัติการเจ็บป่วยในอดีต

พบว่าบุคลากรมีประวัติการเจ็บป่วยย้อนหลัง 6 เดือน เจ็บป่วยกับไม่เจ็บป่วยใกล้เคียงกัน มีบุคลากรที่เจ็บป่วยแต่ไม่มาพบแพทย์ด้วยสาเหตุปวดศีรษะมากที่สุด อาจเห็นได้ว่าการเจ็บป่วยแต่ไม่มาพบแพทย์นั้นอาจเนื่องมาจากการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย หรือเนื่องมาจากสาเหตุอื่น และบุคลากรมีส่วนน้อยที่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 13.8 ส่วนมากเป็นโรคภูมิแพ้ถึง 3.1 แต่ยังมีบุคลากรบางคนที่มีโรคประจำตัวที่รุนแรงเช่น โรคเอส แอล อี ธาลัสซีเมีย ซึ่งจากรายงานการตรวจร่างกายและเฝ้าระวังโรคของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี พบว่าบุคลากรมีโรคประจำตัวร้อยละ 52 ส่วนมากเป็นโรคโรคภูมิแพ้ร้อยละ 20 ส่วนใหญ่คิดว่ามีสิ่งคุกคามในเรื่องฝุ่น⁽⁶⁴⁾ บุคลากรส่วนมากเป็นโรคภูมิแพ้เช่นเดียวกับบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าอาจมาจากสิ่งคุกคามประเภทเดียวกัน

3. ข้อมูลด้านการปฏิบัติงาน

พบว่าบุคลากรส่วนมากไม่เคยเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน ร้อยละ 37.3 ซึ่งผู้ที่เคยเกิดอุบัติเหตุส่วนมากมาจากความประมาทของตนเอง แต่มีบางส่วนที่เกิดจากการขาดความรู้ความชำนาญ คิดเป็นร้อยละ 11.4 ซึ่งบุคลากรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ควรได้รับการอบรมเพิ่มเติม เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์ พบว่าตำแหน่งหน้าที่ ปริมาณงานมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ค่า $P < 0.05$ อันอาจกล่าวได้ว่าบุคลากรที่คิดว่าตนเองได้ปฏิบัติงานมากหรือน้อยไปมีผลต่อทำให้สุขภาพผิดปกติได้ บุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่รังสีเทคนิค/วิศวกร/เทคนิคการแพทย์มี

ภาวะสุขภาพที่ผิดปกติมากกว่าบุคลากรในตำแหน่งอื่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อมการทำงาน กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการปฏิบัติงาน ตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $P = 0.02, 0.000$ ตามลำดับ)

4. ข้อมูลด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ

พบว่า บุคลากรส่วนมากมีความรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง เจตคติอยู่ในด้านบวก พฤติกรรมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี และการปฏิบัติพฤติกรรมการออกกำลังกาย พบว่าบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ส่วนมากไม่เคยออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 40.4 และออกกำลังกายนาน ๆ ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็น ร้อยละ 43.8 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการศึกษาภาวะสุขภาพของพยาบาลในโรงพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกันคือ พยาบาลผู้บริหารและพยาบาลประจำการไม่เคยออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 30.8 และออกกำลังกายไม่สม่ำเสมอคิดเป็นร้อยละ 41.8⁽⁴⁵⁾ ส่วนพฤติกรรมด้านการรับประทานอาหารที่มีไขมันสูงถึงจะพบผู้ที่ทานทุกครั้งเพียงร้อยละ 1.5 และบ่อยครั้งเพียงร้อยละ 28.7 ถึงแม้จะอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ก็นับว่ามีความสำคัญเพราะอาหารไขมันสูงเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญของโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ โรคอ้วน โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ⁽⁵⁸⁾

5. ข้อมูลภาวะสุขภาพ

มีความแตกต่างในด้านโปรแกรมการตรวจสุขภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับโปรแกรมการตรวจสุขภาพของบุคลากรโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ซึ่งใช้ตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล (ฉบับที่ 4) โดยกำหนดให้ข้าราชการและลูกจ้างที่อายุน้อยกว่า 35 ปีบริบูรณ์ เบิกค่าตรวจสุขภาพประจำปีได้ คือ Chest X-Ray , Routine urine examination , Routine stool examination , Complete Blood Count , Pap-smear , Blood group⁽⁶¹⁾ ซึ่งจากโปรแกรมการตรวจสุขภาพของโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ พบว่าบุคลากรที่อายุต่ำกว่า 35 ปี มีผลการตรวจน้อยซึ่งน้อยกว่าตามที่พระราชกฤษฎีกาให้ข้าราชการเบิกได้ คือไม่มีการตรวจ Complete Blood Count เมื่อเปรียบเทียบกับโปรแกรมการตรวจของทางโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี พบว่ามีการตรวจ Complete Blood Count ให้กับบุคลากรตั้งแต่อายุ 20-60 ปี พบความผิดปกติร้อยละ 4.3 โดยส่วนมากพบความผิดปกติในกลุ่มอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 2 จะเห็นได้ว่าการตรวจ Complete Blood Count มีความสำคัญกับกลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปี ซึ่งถ้าบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์มีการตรวจ Complete Blood Count อาจทำให้ทราบผู้ที่มีผลตรวจผิดปกติและดำเนินการรักษาได้ทันที

เปรียบเทียบผลการตรวจสุขภาพของโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ กับรายงานการตรวจร่างกายและการเฝ้าระวังโรคของโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี พบว่า ผลการตรวจสุขภาพของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ พบผลการตรวจผิดปกติมากกว่าโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ในการตรวจน้ำตาลในเลือด FASTING BLOOD SUGAR , Cholesterol , Triglyceride คือ บุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ตรวจ 328 คน พบว่า ผลตรวจผิดปกติ 26 , 185 , 63 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.9 , 56.4 , 19.2) ตามลำดับ แต่โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี จากการตรวจ 300 คน พบผิดปกติ 13 , 28 , 22 คน (4.3 , 9.3 , 7.3) ตามลำดับ จะเห็นว่ามีค่าแตกต่างกันมากโดยเฉพาะผลการตรวจ Cholesterol

ผลการตรวจสุขภาพที่สอดคล้องใกล้เคียงกันคือผลการตรวจ Chest X-Ray โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ตรวจ 798 คน พบผลตรวจผิดปกติ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 โรงพยาบาลนพรัตนราชธานีตรวจ 790 คน พบผลตรวจผิดปกติ จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.1

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการศึกษาอื่น ๆ พบว่า ผลการตรวจสุขภาพของโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ที่พบว่าบุคลากรมีความผิดปกติมาก คือ ค่าดัชนีมวลกายซึ่งพบว่ามีภาวะอ้วนร้อยละ 3.5 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับภาวะอ้วนจากรายงานการสำรวจสถานะสุขภาพอนามัยของประชาชนไทยพบใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 4.0⁽⁶²⁾ นอกจากนี้ผลตรวจสุขภาพที่พบภาวะผิดปกติส่วนใหญ่อีกประเภทคือ ผลตรวจ Cholesterol พบว่าผิดปกติร้อยละ 56.4 โดยมี Cholesterol สูงกว่า 200 mg/dl คิดเป็นร้อยละ 48.8 ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจภาวะสุขภาพของประชาชนโดยการตรวจร่างกาย พ.ศ. 2539-2540 พบ Cholesterol สูงกว่า 200 mg/dl คิดเป็น 34.4⁽⁶³⁾

เปรียบเทียบเกณฑ์ทางห้องปฏิบัติการ พบว่าโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์และโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี มีเกณฑ์ที่ใกล้เคียงกันคือ โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ มีค่า FASTING BLOOD SUGAR , Cholesterol , Triglyceride ปกติคือ 70-110 mg/dl , 150-200 mg/dl , 30-150 mg/dl ตามลำดับ ส่วนของโรงพยาบาลนพรัตนราชธานีมีค่าปกติคือ 70-100 mg/dl , 150-250 mg/dl , 30-150 mg/dl

เมื่อเปรียบเทียบผลตรวจ Cholesterol ของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ โดยใช้เกณฑ์ของโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี คือค่าปกติเท่ากับ 150-250 mg/dl พบว่าบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ที่ได้รับการตรวจทั้งหมด 328 คน มีผล Cholesterol ปกติ 259 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 และผลผิดปกติพบ 69 คน คิดเป็นร้อยละ 21 ซึ่งมีผู้ที่มีค่า Cholesterol สูงกว่า 250 mg/dl จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 จะเห็นได้ว่าบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์มี Cholesterol ที่พบผลตรวจผิดปกติมากกว่าโรงพยาบาลนพรัตนราชธานีซึ่งพบเพียงร้อยละ 9.3

เมื่อเปรียบเทียบผลตรวจ Cholesterol ของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ โดยใช้เกณฑ์ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ คือค่าปกติเท่ากับ 150-220 mg/dl พบว่าบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์มีผล Cholesterol ปกติ จำนวน 204 คิดเป็นร้อยละ 62.2 และผลผิดปกติ จำนวน 124 คนคิดเป็นร้อยละ 37.8 จะเห็นว่าเมื่อใช้เกณฑ์ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จากเดิมที่ผิดปกติร้อยละ 56.4 พบผลตรวจผิดปกติร้อยละ 37.8

ผลการตรวจสุขภาพเมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพรายด้าน พบว่าภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการนอนหลับพักผ่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $P < 0.05$ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาภาวะสุขภาพของพยาบาลในโรงพยาบาลเขตกรุงเทพ พบว่าภาวะสุขภาพของพยาบาลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรับประทานอาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P\text{-value} < 0.05$ ⁽⁴⁵⁾

6. ข้อมูลด้านความเครียด

ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรส่วนมากมีความเครียดปานกลาง และสูงคิดเป็นร้อยละ 39.4, 38.0 ซึ่งจะเห็นว่าบุคลากรมีความเครียดปานกลางและสูงใกล้เคียงกัน ซึ่งต่างจากการศึกษาภาวะสุขภาพของพยาบาลในโรงพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าพยาบาลมีความเครียดจากการทำงานบ่อยครั้งคิดเป็นร้อยละ 23.9 และมีความเครียดบางครั้งคิดเป็นร้อยละ 74.6⁽⁴⁵⁾

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การนำไปใช้กับหน่วยงานทรัพยากรบุคคล ในด้านการจัดโปรแกรมการตรวจสุขภาพ

ควรมีการจัดโปรแกรมการตรวจสุขภาพเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ปัจจุบันเมื่อนำค่าดัชนีมวลกาย ความดันโลหิต การตรวจ Chest X-Ray และผลของการตรวจร่างกาย ในผู้ที่อายุต่ำกว่า 35 ปีมาพิจารณาแล้ว พบว่าบุคลากรร้อยละ 47.7% มีผลการตรวจสุขภาพที่ผิดปกติ สิ่งผิดปกตินี้อาจเป็น จุดเริ่มต้นของการเกิดโรคบางชนิดได้

สำหรับบุคลากรที่มีอายุมากกว่า 35 ปี ที่มีผลการตรวจสุขภาพผิดปกติ เช่น Fasting Blood Sugar , Cholesterol , Triglycerides , Creatinine , SGPT ควรได้รับการตรวจสุขภาพซ้ำ ภายหลังจากได้รับคำแนะนำแล้ว ส่วนบุคลากรเพศหญิงที่อายุ 35 ปีขึ้นไปหรือมากกว่าควรได้รับการตรวจเพิ่มในด้านการตรวจมะเร็งเต้านม เนื่องจากปัจจุบันมะเร็งเต้านมเป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญอันดับ 2 รองจากมะเร็งปากมดลูก

สำหรับบุคลากรที่มีประวัติทางพันธุกรรม มีญาติ พี่น้องเจ็บป่วยด้วยด้วยโรคมะเร็งโรคหัวใจ ฯลฯ ควรได้รับการตรวจเพิ่มให้เหมาะกับโรค

2. การนำไปใช้ในหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพ ในด้านการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมและป้องกันสุขภาพ ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกับบุคลากร ทั้งบุคลากรที่มีสุขภาพปกติและบุคลากรที่มีผลตรวจสุขภาพผิดปกติ โดยบุคลากรที่มีผลตรวจสุขภาพปกติเน้นที่การป้องกันโรค และบุคลากรที่มีผลตรวจสุขภาพผิดปกติเน้นที่การรักษาเป็นหลัก เช่นในปัจจุบันทางโรงพยาบาลจัดให้มีการอบรมความรู้กับผู้มารับบริการบ่อยครั้ง อาจจัดให้มีบุคลากรเข้ารับฟังการ อบรมด้วยโดยเฉพาะผู้ที่มีผลตรวจสุขภาพผิดปกติ โดยจัดให้เป็นเวลาทำงาน

เนื่องจากการทำวิจัยครั้งนี้พบว่าบุคลากรมีความเครียด ในระดับปานกลางถึงรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 84.1 ทางแผนกจึงควรมีการจัดการบรรยายเกี่ยวกับ เรื่องการบริหารและจัดการ ความเครียด และอาจมีการประสานกับแผนกพัฒนาทรัพยากรบุคคลในด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียด

3. ด้านการเฝ้าระวังโรค

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ จึงทำให้ทราบพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรว่ากลุ่มใดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ถึงแม้ว่าผลการตรวจสุขภาพจะแสดงค่าปกติ จึงควรมีการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะพฤติกรรมในด้านการออกกำลังกาย ซึ่งพบว่าบุคลากรส่วนมากไม่เคยออกกำลังกาย หรือออกกำลังกายไม่สม่ำเสมอ และในด้านการนอนหลับพักผ่อน ซึ่งยังพบว่าบุคลากรส่วนมากนอนหลับพักผ่อนน้อยกว่าวันละ 6 ชั่วโมง ส่วนในบุคลากรที่มีผลการตรวจสุขภาพที่ผิดปกติ ควรนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อปรับหน้าที่การงานให้เหมาะสมกับภาวะสุขภาพ

4. การนำไปสำหรับแผนกเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ได้จัดลงในโปรแกรม Excel และวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรม SPSS ได้มีการจัดเก็บเป็นระบบโดยแยกในส่วนของผลการตรวจสุขภาพ ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต ประวัติการเจ็บป่วยทางพันธุกรรม ความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ การทำงาน ซึ่งทางแผนกสามารถนำไปเขียนโปรแกรมเพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบข้อมูลกับการตรวจสุขภาพในปีต่อ ๆ ไป และการจัดเก็บข้อมูลจะได้เป็นระบบมากขึ้น

5. การนำไปใช้ในหน่วยงานอาชีพและความปลอดภัยในการทำงาน จากการทำวิจัยยังพบว่าบุคลากร เห็นว่าในหน่วยงานของตนเองยังมีสารเคมีที่อาจได้รับอันตรายได้ ทางหน่วยงาน อาจต้องมีการตรวจสอบกลับไปยังแผนกต่าง ๆ ว่ามีสารเคมีที่อาจเป็นอันตรายหรือไม่ ถ้ามีควรรับดำเนินการแก้ไข หรือถ้าไม่พบสารเคมีในระดับที่เป็นอันตรายควรจัดการอบรมความรู้เกี่ยวกับสารเคมีและความปลอดภัยในการทำงานในโรงพยาบาล บุคลากรจะได้มีความเข้าใจและสามารถป้องกันสารเคมีได้

6. สำหรับผู้บริหาร เนื่องจากทางโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์มีการจัดอบรมสัมมาเรื่องโรคโดยบุคคลภายนอกบ่อยครั้ง แต่พบปัญหาคือบุคลากรภายในโรงพยาบาลไม่ค่อยเข้าร่วมเนื่องจาก

ตรงกับวันทำงาน ซึ่งการอบรมจะมีประโยชน์มากถ้าบุคลากรได้รับการอบรมในโรคที่เกี่ยวข้องกับแต่ละคน ประกอบกับการทำวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบภาวะสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาล ซึ่งจะสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 4 ในการจัดโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Hospital) คือ ด้านการจัดการส่งเสริมสุขภาพสำหรับบุคลากร ซึ่งบุคลากรในโรงพยาบาลจัดเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาโรงพยาบาล ในการจัดโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ให้เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยสำรวจความต้องการและความพึงพอใจ ในโปรแกรมการตรวจสุขภาพของโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าบุคลากรบางท่านมีผลการตรวจสุขภาพไม่ครบตามที่ต้องตรวจ และบางท่านมีการขอตรวจนอกจากที่ระบุในโปรแกรมการตรวจสุขภาพ
2. การเปรียบเทียบภาวะสุขภาพก่อนและหลังจากที่ได้รับคำแนะนำสุขภาพ ของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์
3. ควรมีการศึกษาภาวะสุขภาพของแพทย์และทันตแพทย์ เนื่องจากเป็นบุคลากรที่สำคัญ โดยอาจใช้เปรียบเทียบผลการตรวจสุขภาพก่อนและหลัง คือเปรียบเทียบผลการตรวจสุขภาพในปัจจุบันกับผลตรวจสุขภาพก่อนเข้าทำงาน และเปรียบเทียบผลตรวจสุขภาพในปีต่อไป หรือจัดโปรแกรมการออกกำลังกายให้แพทย์ได้เข้าร่วมและทำการวัดผลหลังการออกกำลังกาย เพื่อดูสมรรถภาพการทำงานของร่างกายและกล้ามเนื้อ